

PRINCIPELE RADU AL ROMÂNIEI

Elisabeta

Portretul unei Regine

Poeta-regină

ș a cum spuneam mai de- vreme, mica Principesă de Wied a fost, contrar cutumelor vremii, educată în cele mai importante și mai variate domenii ale științei și artei. Ea a învățat istorie, religie, matematică, fizică, științele naturii, laolaltă cu muzica, istoria artei și mai multe limbi străine. Elisabeta⁹ a învățat să citească la vârsta de 3 ani și și-a început educația muzicală la vârsta de 5 ani, prin lecții de pian. A învățat limba engleză concomitent cu limba maternă. De altfel, familia princiară avea o solidă tradiție intelectuală și mulți principii de Wied erau erudiți. Principele Hermann, tatăl Elisabetei, era un cărturar distins, cu scrieri personale pe teme de filosofie.

Părinții Elisabetei au avut grijă ca fiica lor să meargă în fiecare an, pentru un număr de săptămâni, la Curțile Regale europene, pentru a deprinde viața

publică a Familiilor Regale, pentru a se obișnui cu atmosfera de acolo și pentru a cunoaște mai bine mecanismul cărmuirii din țările europene. Elisabeta a petrecut timp la Curtea Regală a Prusiei, la Berlin, a vizitat apoi Sankt Petersburg, a mers la Paris, precum și la Curtea Regală de la Stockholm și în Elveția. În timpul vizitei în capitala Suediei, ea a început să învețe limba suedeză.

Din formarea sa intelectuală a făcut parte și educația în spirit caritabil. Principesa Maria de Wied a luat-o pe fiica ei pentru a-i fi alături în multe dintre acțiunile sociale pe care le patrona în ținuturile Wied-ului.

Iubirea Elisabetei pentru natură s-a manifestat din fragedă pruncie. De altfel, după încheierea studiilor, la vârsta de 18 ani, Principesa devenise retrasă și se declara mult mai în largul ei printre copaci, sub cerul liber, decât în compania oamenilor.

Din nefericire, Elisabeta a copilărit alături de doi părinți care aveau stări

⁹ Annemarie Podlipny-Hehn, *Carmen Sylva*, Editura Solness, Timișoara, 2001, p. 17.

precare de sănătate.¹⁰ Tatăl Elisabetei, Principele Hermann, a fost bolnav de plămâni și a suferit mulți ani. A murit prematur, la vârsta de 50 de ani, când Elisabeta avea doar 21 de ani. Mama Elisabetei, Principesa Maria de Nassau, a paralizat și a fost imobilizată ani de zile, deplasându-se într-un cărucior cu roțile. Aceste realități dureroase din viața Elisabetei au predispus-o, foarte de tânără, la contemplație, la tristețe și la o devreme maturizare.

Dacă recepțiile mondene o plictiseau, adolescența Elisabeta era pasionată de lecțiile de literatură, muzică și pictură pe care le dădea copiilor din regiune. Uneori, orele sale se desfășurau în mijlocul naturii, într-o atmosferă de entuziasm și spontaneitate. S-a dus repede, așadar, vestea despre talentul, sensibilitatea și originalitatea tinerei principese, la Neuwied, la Köln și la Bonn, ceea ce a condus, firește, la curtea ei asiduă

de către o mulțime de pretendenți. Din inițiativa personală a Reginei Victoria a Marii Britanii¹¹, Elisabeta a primit la Neuwied vizita celui de-al doilea fiu al Majestății Sale Britanice, Principele Alfred, Duce de Edinburgh.¹² S-a afirmat

¹¹ Regina Victoria a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei (24 mai 1819 – 22 ianuarie 1901), fiica Alteței Sale Regale Principele Edward, Duce de Kent, și a Alteței Sale Regale Principesa Victoria de Saxa-Coburg-Saalfeld. A devenit regină la 20 iunie 1837 și împărăteasă a Indiei la 1 mai 1876. A domnit 63 de ani și 7 luni. Domnia sa a rămas legendară prin durata ei și prin transformările politice, economice și culturale pe care țara le-a cunoscut în epoca numită „victoriană”. Soțul ei, Principele Consort Albert, a fost o personalitate vizionară, întreprinzătoare, lui datorându-i-se mult din progresul făcut de Marea Britanie în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în economie, educație, arhitectură, agricultură, politică și diplomație.

¹² Alteța Sa Regală Principele Alfred Ernest Albert al Marii Britanii și Irlandei (6 august 1844 – 30 iulie 1900), al patrulea copil și al doilea fiu al Reginei Victoria și al Principelui Consort Albert. A primit titlul de Duce de Edinburgh la 24 mai 1866. A fost moștenitorul unchiului său, Ernest de Saxa-Coburg și Gotha, în 1893, devenind suveranul Ducatului Saxa-Coburg și Gotha din Germania. La 23 ianuarie 1874, s-a căsătorit cu Alteța Sa Imperială Marea Ducesă Maria Alexandrovna a Rusiei, fiica Țarului Alexandru al II-lea al Rusiei și a Țarinei Maria, născută principesă de Hesse. Au avut cinci copii: Alfred (1874–1899), Principe de Saxa-Coburg și Gotha, Maria (1875–1938), Regina României,

¹⁰ Eugeniu Arthur Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii 1898-1940*, Editura Sigma, București, 2006, p. 173.

în anumite scrieri că Elisabeta era, în secret, îndrăgostită de tânărul principe britanic. Coincidența a făcut ca el să devină, mai târziu, în anul 1875, tatăl Reginei Maria, succesoarea Reginei Elisabeta în calitate de Suveran-Consort al României.¹³

Când mama Elisabetei, Principesa Maria, îi prezenta noi pretendenți, fiica ei fie refuza, fie răspundea, amuzată, printr-o butadă: „Nu mă mărit decât dacă devin regina României.“ Mama ei reacționa, de fiecare dată, intrigată: „Doamne Dumnezeule, ce capriciu mai este și acesta?“ Principesa Maria a aflat, după o vreme, de la o apropiată a Elisabetei, misterul fiicei sale. Una dintre profesoarele ei de la școală îi vorbise despre România, unde profesoara trăise în tinerețea ei. Mica Principesă

Victoria Melita (1876–1936), Mare Ducesă a Rusiei, Alexandra Victoria (1878–1942), Principesă de Hohenlohe-Langenburg, și Beatrice (1883–1966), Infanta a Spaniei.

¹³ Roger Merle, *Carmen Sylva, l'Extravagante Reine Élisabeth de Roumanie*, Editions Michael Ittah, Toulouse, 1999, pp. 24–25.

romantică a auzit, astfel, de Orientul misterios, despre lupii din Munții Carpați, despre conacele fantastice străjuite de brazi imenși, despre viorile țiganilor, despre Traian¹⁴ și Ovidiu¹⁵, despre Marea Neagră. Dialogul, pe această temă, al mamei și fiicei nu ducea niciodată nicăieri: „Biata mea copilă, nu vei fi niciodată regina României, fiindcă nu există regat acolo. Este o himeră!“ Elisabeta nu se lăsa defel descurajată: „Ei bine, dacă nu devin regina României, nu mă mărit. Dar voi merge în această

¹⁴ Traian, cu numele oficial de Imperator Caesar Nerva Traianus Divi Nervae filius Augustus, împărat al Imperiului Roman între 18 septembrie 53 și 8 august 117. S-a născut în orașul Italica, aproape de Sevilla de astăzi, în Provincia Hispania Baetica. Familia sa a avut origini italiene și iberice. Cucerirea Daciei de către Traian a adus o mare bogăție Imperiului Roman, datorită poziției strategice a țării și a resurselor ei naturale.

¹⁵ Publius Ovidius Naso (43 î.H. – 17 sau 18 d.H.), clasic al literaturii latine, alături de Horațiu și Virgiliu. Autorul celebrei lucrări *Metamorfoze*. S-a născut la Sulmo, la 140 de kilometri de Roma. În anul 8 d.H., Împăratul Augustus decide exilarea lui Ovidiu la Tomis, pe malul Mării Negre. Ovidiu a murit, după nouă ani de exil, la Tomis. Nu se cunosc exact motivele exilului.

țară îndepărtată.“ Iar destinul o luat-o în serios pe tânăra principesă de Wied!¹⁶

Elisabeta l-a întâlnit prima oară pe Principele Carol la Curtea Regală a Prusiei în anul 1861, când ea avea 18 ani, iar el, 22 de ani. Opt ani mai târziu¹⁷, în 1869, Elisabeta se afla la Köln, cu mama ei, pentru a asculta un concert în care Clara Schumann¹⁸, o bună prietenă a celor două, era solistă. Mama Elisabetei era atinsă de paralizie și nu se deplasa decât într-un cărucior cu roțile, pe care îl împingea fiica ei. În acele zile, Principesa Elisabeta se reîntâlnește la micul dejun de la Restaurantul Flora cu Principele Carol, devenit între timp

¹⁶ Roger Merle, *Carmen Sylva, l'Extravagante Reine Élisabeth de Roumanie*, Editions Michael Ittah, Toulouse, 1999, pp. 25–26.

¹⁷ Annemarie Podlipny-Hehn, *Carmen Sylva*, Editura Solness, Timișoara, 2001, pp. 7–8.

¹⁸ Clara Schumann (13 septembrie 1819 – 20 mai 1896), compozitoare și pianistă germană din epoca romantică, cu o carieră concertistică de 61 de ani. A fost soția compozitorului Robert Schumann. Amândoi l-au încurajat în carieră pe Johannes Brahms. Clara Schumann a influențat formatul și repertoriul recitalului tradițional de pian și a îmbogățit gustul pentru muzică al publicului meloman.

Suveran al României. După micul dejun, cei doi tineri fac o plimbare împreună, care durează două ore. În seara acelei zile, Elisabeta urma să meargă la concertul Clarei Schumann cu mama sa, ocazie cu care l-ar fi revăzut pe Principele României. Doar că tânărul Principe a surprins pe toată lumea venind la reședința Principesei Maria de Wied, unde a rugat să fie primit și unde... a cerut mâna fiicei sale. Elisabeta, la aflarea veștii, a reacționat atât de potrivit cu personalitatea ei! A exclamat, scurt și prompt: „Deja?”

Ceea ce a urmat între cei doi, după cererea în căsătorie, le arată perfect personalitatea. Elisabeta a cerut un sfert de oră de gândire (nici mai mult, nici mai puțin), apoi a revenit și a acceptat propunerea. Carol i-a sărutat ceremonios mâna, iar ea, mai îndrăzneță, s-a apropiat și l-a sărutat pe obraz. Imediat după sărut, i-a spus: „Aceasta mă face deosebit de mândră și umilă totodată.”

Carol a stat încă o oră și jumătate cu logodnica sa, timp în care i-a vorbit

despre România și despre viitoarele ei îndeletniciri de suverană. Elisabeta și-a asumat cu plăcere povara, apoi a primit de la logodnicul ei o cruce din opal și o fotografie, care să-i țină de urât în răstimpul în care nu vor fi împreună. Elisabeta nu a mai ajuns la concertul Clarei Schumann în acea seară.

Logodna¹⁹ a avut loc la Neuwied, la Castelul Monrepos, la 4/16 octombrie 1869. Elisabeta primește în dar de logodnă un portret în ulei al miresei, pictat de Heinrich Petri.²⁰ Regele Wilhelm I al Prusiei²¹ își dă consimțământul

¹⁹ Annemarie Podlipny-Hehn, *Carmen Sylva*, Editura Solness, Timișoara, 2001, p. 9.

²⁰ Heinrich Petri (1834–1872), pictor german, autor al unor foarte frumoase portrete și al unor remarcabile peisaje. Din păcate, creația sa nu a fost foarte întinsă, din cauza morții sale premature, la vârsta de 38 de ani.

²¹ Majestatea Sa Wilhelm I, Împărat al Germaniei, Rege al Prusiei, născut Principele Wilhelm Frederick Louis de Hohenzollern la 22 martie 1797. Încoronat rege al Prusiei la 2 ianuarie 1861 și împărat al Germaniei la 18 ianuarie 1871. A murit la 9 martie 1888, la vârsta de 91 de ani. Alături de cancelarul Otto von Bismarck a reușit unificarea Germaniei. Soția lui, Augusta, a fost nașa de botez a Reginei Elisabeta.

pentru căsătorie și îi felicită pe cei doi tineri. Patru săptămâni mai târziu are loc nunta, pe 3/15 noiembrie 1869, la Neuwied. Au luat parte 113 invitați, membri ai Familiilor Regale europene și ambasadori ai marilor puteri, printre care Rusia și Franța. Sala de bal a castelului familiei a găzduit ceremonia catolică, urmată de cea protestantă. Prima a avut un caracter de familie, a doua, un caracter public. Timp de trei zile au fost date recepții, baluri, concerte și au avut loc focuri de artificii. La schimbarea inelelor a fost trasă o salvă de tun. Elisabeta arăta minunat în rochia albă de mireasă.

Pe 18 noiembrie 1869, tinerii Suverani pleacă spre țară, însoțiți de reprezentanții Curții Princiare Române. La Turnu Severin li se face o primire măreață de către autorități, dar mai cu seamă de către români. Călătoria cu vaporul a continuat până la Giurgiu, apoi trenul i-a dus la București. În ciuda vremii friguroase, drumul cu caleașca de la gară la Dealul Mitropoliei a fost triumfal. La Catedrala Mitropolitană

a avut loc cununia ortodoxă, totodată fiind cununate 50 de alte perechi de tineri români, alese din diverse ținuturi ale României. Suverana a primit în dar o diademă și câteva bijuterii, iar ea a donat prim-ministrului 10 000 de franci pentru o fundație, cerând ca dobânda să fie oferită anual unui număr de opt fete lipsite de mijloace materiale. De la Mitropolie, Suveranii s-au dus la Palatul Regal.²²

Principesa fermecătoare pe care Regina Victoria a Marii Britanii și-o dorise drept noră a devenit Suverana-Consort a României. Încă de la început, Elisabeta a onorat în mod remarcabil așteptările Suveranului și ale Țării. Cei doi au rămas alături până la moarte și se poate spune că nici trecerea lor la cele veșnice nu i-a separat.

Elisabeta a petrecut în țara sa de adopție 47 de ani și s-a identificat cu poporul ei, contribuind la împlinirea

²² Annemarie Podlipny-Hehn, *Carmen Sylva*, Editura Solness, Timișoara, 2001, p. 12.

acestui, atât cultural, cât și identitar și statal. Regina spunea, de altfel:

*Am vrut să slujesc omenirea, dar nu
de la înălțimea Tronului, ci din imediata
apropiere, lângă inima ei.*²³

Noul cuplu de suverani nu a avut o viață ușoară, mai ales în primii 15 ani de domnie. Viața publică românească a acelor ani era dominată de un puternic sentiment antidinastic, de o atitudine antigermană și francofilă. Declararea Regatului României în anul 1881 și, înainte de aceasta, declararea Independenței în 1877 au mai estompat aceste tendințe.

Pentru a înțelege mai bine constanța și hotărârea cu care Carol I a săvârșit și servit întregul eșafodaj al Statului Român modern, să luăm aminte la spusese Reginei Elisabeta²⁴ despre soțul ei:

²³ *Idem*, p. 5.

²⁴ Textul face parte dintr-o scrisoare adresată de Regina Elisabeta mamei ei, Principesa de Wied.

